

Cymunedau Creadigol AHRC

Ymarferydd Arloesi Cymunedol 2025-26

Papur Polisi

Undod a Chryfder:
Gwneud Baneri
yn Gyfrwng i
Wella Perthyn
a Chydlyniant
Cymunedol

**Awdurdod Maerol
Manceinion Fwyaf**

Hydref 2026

Cyd-destun Polisi Datganoledig

Wrth i Lywodraeth y DU geisio [symud datganoli ymhellach ac yn gyflymach](#), mae gan Fanceinion Fwyaf gyfle i ymestyn datganoli y tu hwnt i sefydliadau ac i gymdogaethau a chymunedau. Gan adeiladu ar waith presennol, mae hyn yn creu lle i gryfhau gallu datganoli i wrando ar leisiau amrywiol a galluogi cymunedau i chwarae mwy o ran yn y gwaith o lunio penderfyniadau lleol ynghylch diwylliant.

Mae [model datganoledig Manceinion Fwyaf](#) yn caniatáu i bartneriaid lleol wneud penderfyniadau yn nes at y cymunedau maen nhw'n eu gwasanaethu. Yn Rochdale, mae'r dull cymunedol hwn sy'n seiliedig ar asedau wedi dangos y gall gweithgarwch celfyddydol a threftadaeth cydweithredol, yn seiliedig ar le ac yn y gymuned, weithredu fel seilwaith cymdeithasol, gan greu'r perthnasoedd, y sgiliau a'r rhwydweithiau sy'n cefnogi perthyn a [thwf da](#).

Er mwyn i ddatganoli symud yn 'bellach ac yn gyflymach', mae angen buddsoddiad datganoledig hirdymor ar gymunedau amrywiol sy'n meithrin cadernid gwaith sy'n cael ei arwain gan y gymuned. Drwy gryfhau cysylltiadau rhwng cymunedau, prifysgolion a llunwyr polisiâu, gall Awdurdod Maerol Manceinion Fwyaf gefnogi'n well y gwaith o ddatblygu gweledigaeth hirdymor ar gyfer cam nesaf datganoli, gan ddarparu cyfeiriad clir ar gyfer polisi, buddsoddi a gweithio mewn partneriaeth wrth wreiddio cymdogaethau a chymunedau yn y broses o wneud penderfyniadau datganoledig.

Yn [Rochdale, Manceinion Fwyaf](#), mae diwylliant wedi dod yn elfen gynyddol bwysig o dwf ac adfywio sy'n seiliedig ar leoedd. [Manceinion yw un o'r dinasoedd mwyaf amrywiol o ran ethnigrwydd a diwylliant yn y DU](#), ac mae 26% o drigolion Rochdale yn dod o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig. Yn 2026, mae'r ardal yn dal i wynebu lefelau uchel o anghydraddoldeb, gyda rhai cymdogaethau ymysg y rhai [mwyaf difreintiedig yn Lloegr](#).

Mae strategaethau datganoledig fel [Together we are Greater Manchester | Our Strategy](#) a [The Greater Manchester Strategy for Culture, Heritage and Creativity](#) yn ceisio ehangu mynediad at y celfyddydau, treftadaeth a diwylliant fel sbardun i gyfranogiad cymunedol a balchder dinesig. Ond gall y datblygiad polisi diwylliannol hwn deimlo'n dameidiog, yn enwedig yng nghyd-destun datganoli sy'n symud yn gyflym. Mae [Together we are Greater Manchester](#) yn cydnabod bod “*Grym a gwneud penderfyniadau yn anghytbwys ac yn anghynrychioliadol o'n pobl a'n cymunedau amrywiol*”.

Mae cysoni polisiâu diwylliannol yn dod yn fwyfwy tameidiog wrth i [ddatganoli yn Lloegr esblygu'n gyflym](#). Er bod polisiâu canolog a datganoledig yn ceisio mynd i'r afael ag amddifadedd, mae llai o bwyslais ar ddulliau sy'n canolbwyntio ar falchder cymunedol, hunaniaeth a rennir a pherthyn. Deellir diwylliant yn y cyd-destun hwn fel mynegiant byw ac esblygol o hunaniaethau diwylliannol, hanes, creadigrwydd a pherthynas pobl â lle. Mae'n cynnwys brodwaith a chrefftau treftadaeth, yn ogystal â'r arferion bob dydd,

Argymhellion

Rochdale yw [man geni'r mudiad Cydweithredol](#), a [Touchstones Rochdale](#) yw'r unig faner brotest wreiddiol sydd wedi goroesi ers Lladdfa Peterloo yn 1819. Mae baneri wedi cael eu defnyddio ers tro byd i roi mwy o lais i'r gymuned mewn mannau cyhoeddus yn rhanbarth datganoledig Awdurdod Maerol Manceinion Fwyaf (GM MA). Mae'r faner sy'n cael ei chreu gan yr ymchwil hon yn mynegi pedwar safbwynt polisi allweddol: Cartref, Amrywiaeth, Undod a Chryfder, a Chydweithredu.

Cartref

Dylai [GM MA](#), [Cyngor Bwrdeistref Rochdale](#), [Cyngor Celfyddydau Lloegr](#), cronfeydd [Treftadaeth](#) a [Chymuned y Loteri Genedlaethol](#) a chyllidwyr cenedlaethol eraill gydnabod gwerth buddsoddi mewn seilwaith cymdeithasol sy'n galluogi preswylwyr i rannu, dathlu a siapio eu treftadaeth a'u hunaniaeth ddiwylliannol eu hunain. Fel y mae'r ymchwil hon yn ei ddangos, gall creu mannau i gymunedau ddod at ei gilydd, cael gafael ar asedau diwylliannol a chydgyhyrchu gweithgarwch diwylliannol gryfhau sgiliau a hyder, gan sicrhau bod cynllunio diwylliannol ac adfywio sy'n seiliedig ar leoedd yn adlewyrchu anghenion cymunedau yn well.

Amrywiaeth

Dylai cyfranogiad cynrychioladol fod yn orfodol mewn ymchwil, ymgynghori, llunio polisïau a rhaglenni diwylliannol

datganoledig. Dylid disgwyl i brosiectau a ariennir gan MA ddangos ymgysylltiad ystyrllon â chymunedau sy'n cael eu tangynrychioli, a lleoli aelodau o'r gymuned sydd ag arbenigedd, arweinyddiaeth a phŵer i wneud penderfyniadau.

Undod a Chryfder

Dylai MAs harneisio methodolegau creadigol wrth weithio gyda chymunedau fel adnodd ar gyfer cydlyniant cymdeithasol, gan ddod â phobl o wahanol gefndiroedd at ei gilydd i rannu profiadau a blaenoriaethau lleol. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu cefnogi prosiectau creadigol sy'n meithrin ymddiriedaeth, dealltwriaeth a deialog ar y cyd rhwng cymunedau a sefydliadau. Mae hefyd yn golygu gwneud gwybodaeth polisi yn fwy hygyrch a chreadigol, fel y gall pobl ymgysylltu â hi ar eu telerau eu hunain.

Cydweithredu

Mae'r ffordd hon o weithio yn gofyn am gyllid a chymorth datganoledig parhaus, dros nifer o flynyddoedd ar gyfer partneriaethau sy'n cael eu harwain gan y gymuned, cyd-ymchwil a gwneud penderfyniadau ar y cyd, yn hytrach na phrosiectau tymor byr. Rhaid i GM MA, Cyngor Bwrdeistref Rochdale, cyllidwyr lleol a chenedlaethol fuddsoddi mewn perthnasoedd hirdymor, datblygu sgiliau a modelau llywodraethu ar y cyd sy'n rhoi cymunedau wrth galon datblygiad diwylliannol a pholisi

datganoledig.

Ar draws yr argymhellion hyn, dylai prosesau polisi datganoledig werthfawrogi profiad bywyd, cynnwys cyfranogwyr cymunedol fel cyd-ymchwilwyr ac osgoi modelau echdynnol o ymgysylltu cymunedol a thraws-sector.

Rhagor o wybodaeth:

I gael rhagor o wybodaeth am Gymunedau Creadigol AHRC ewch i www.creativecommunities.uk

Cysylltu â'r CIP

Ruth Flanagan, Prifysgol Manceinion

Ruth.Flanagan@Manchester.ac.uk

Ariennir Cymunedau Creadigol gan Gyngor Ymchwil y Celfyddydau a'r Dyniaethau y DU (Cytundeb Grant Rhif AH/X001555/1) a'i gynnal ym Mhrifysgol Northumbria, Newcastle.